

ελεύθερο βήμα

Ιδεοληψία και ουτοπία με το άρθρο 16

Του ΒΑΣΙΛΗ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ*

Η τροποποίηση του άρθρου 16 του Συντάγματος με στόχο την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων έχει αναχθεί σε μείζον πολιτικό και εκπαιδευτικό ζήτημα. Η αντιπαράθεση έχει λάβει διαστάσεις δυσανάλογες προς την πραγματική σημασία της συζητούμενης αλλαγής.

Ο κίνδυνος αλλοίωσης του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που επισείεται ανάγεται στη σφαίρα της ιδεοληψίας. Αλλά και η αναγωγή της ρύθμισης αυτής σε κομβικό σημείο της μεταρρύθμισης των πανεπιστημίων, κινείται στο χώρο της ουτοπίας.

Επειδή είμαι εκείνος που, ως υπουργός Παιδείας, είχα πρώτος θέσει σε δημόσιο διάλογο το ζήτημα της κατάργησης του κρατικού μονοπωλίου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και είχα καταθέσει σχετική τροπολογία, κατά την προηγούμενη συνταγματική αναθεώρηση, θεωρώ ότι ούτε οι κίνδυνοι που επισείονται έχουν σχέση με την πραγματικότητα, ούτε και οι προσδοκίες που ίσως επενδύονται είναι ρεαλιστικές. Το ενδεχόμενο ίδρυσης μη κρατικών πανεπιστημίων στη χώρα μας είναι πολύ περιορισμένο.

*Το άρθρο 16 κατοχυρώνει με πληρότητα τη δημόσια δωρεάν παιδεία σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, την ακαδημαϊκή ελευθερία και την αυτοτέλεια των πανεπιστημίων. Οι εξελίξεις όμως των τελευταίων ετών και η νέα εκπαιδευτική πραγματικότητα, όπως αυτή διαμορφώνεται στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο, επιβάλλουν την αναδιτύπωσή του, ώστε η χώρα μας να εναρμονιστεί με τη διεθνή πραγματικότητα. Ενδεικτικά, υπενθυμίζω ότι το άρθρο 16 καθιερώνει διάκριση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε Ανώτατη και Ανώτερη. Διάκριση όχι μόνο ξεπερασμένη από την πραγματικότητα αλλά και επικίνδυνη για την ισοτιμία ΑΕΙ και ΤΕΙ, στα πλαίσια της ενιαίας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

*Ορθώς επισημαίνεται ότι στην Ευρώπη τα Πανεπιστήμια είναι δημόσια. Ελάχιστα είναι τα ιδιωτικά.

Σε καμιά, όμως, χώρα δεν απαγορεύεται η ίδρυσή τους. Είναι η ποιότητα και η επάρκεια των δημοσίων πανεπιστημίων που δεν αφήνει πρόσφορο έδαφος για την ίδρυση ιδιωτικών. Εξάλλου στη χώρα μας η λειτουργία αμιγώς ιδιωτικών σχολείων δεν αλλοίωσε τον δημόσιο και δωρεάν χαρακτήρα της εκπαίδευσης. Η πολιτεία μονομερώς ενισχύει (όπως τα ενισχύει) τα δημόσια σχολεία, ενώ εποπτεύει τη λειτουργία των ιδιωτικών. Οι μαθητές των ιδιωτικών σχολείων δεν λαμβάνουν δωρεάν ούτε καν τα σχολικά βιβλία. Πώς είναι δυνατόν να υποστηρίζεται σοβαρά ότι στην τριτοβάθμια εκπαίδευση η στάση της πολιτείας μπορεί να διαφοροποιηθεί;

*Είμαι υποχρεωμένος να αποκαλύψω τον στρουθοκαμηλισμό εκείνων που αντιστρατεύονται την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων.

Οι πτυχιούχοι των ελληνικών πανεπιστημίων ανταγωνίζονται στην αγορά εργασίας με Έλληνες πτυχιούχους μη κρατικών ΑΕΙ είτε του εξωτερικού είτε του εσωτερικού. Το 1/3 περίπου του φοιτητικού δυναμικού προσφεύγει είτε σε πανεπιστήμια του εξωτερικού (υψηλού επιπέδου οι λιγότεροι, χαμηλού επιπέδου οι περισσότεροι) είτε στα ιδιωτικά «κολέγια» που λειτουργούν, υπό την εποπτεία του... υπουργείου Εμπορίου και τα οποία προσφέρουν τριτοβάθμια εκπαίδευση, σε συνεργασία με ξένα (υποβαθμισμένα κατά κανόνα) πανεπιστήμια.

*Είναι επίσης γεγονός ότι το άρθρο 16 προκαλεί τριβές στο εσωτερικό του ΠΑΣΟΚ. Είναι φυσικό σε μια μεγάλη και πολυσυλλεκτική παράταξη, όπως είναι και πρέπει να παραμείνει το ΠΑΣΟΚ, ζητήματα με ιδεολογική φόρτιση να προκαλούν διαφωνίες. Το ΠΑΣΟΚ όμως έχει αποδείξει ότι διαθέτει την ικανότητα, μέσα στα πλαίσια του εσωκομματικού διαλόγου, να επιτυγχάνει γόνιμες συνθέσεις, με τις οποίες μέχρι σήμερα έχει επιτύχει να πραγματοποιήσει μεταρρυθμίσεις που έμοιαζαν ανέφικτες.

Το ΑΣΕΠ, ο Καποδίστριας, η κατάργηση της επετηρίδας για τον διορισμό των εκπαιδευτικών αποδεικνύουν ότι η προοδευτική παράταξη είναι εκείνη που μπορεί να πραγματοποιήσει τις μεγάλες μεταρρυθμίσεις, που υπηρετούν την πρόοδο και το συμφέρον της χώρας και της κοινωνίας.

*Το άρθρο 16 είμαι βέβαιος ότι μπορεί από στοιχείο αδυναμίας, λόγω εσωκομματικών διαφωνιών, να μετατραπεί σε ισχυρό πλεονέκτημα για το ΠΑΣΟΚ, εφόσον συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

1 Ο Γιώργος Παπανδρέου μένοντας στη θέση του υπέρ των μη κρατικών πανεπιστημίων επιβεβαιώνει το μεταρρυθμιστικό και αντικρατικιστικό πολιτικό του στίγμα. Χωρίς να υπολογίζει το πολιτικό κόστος στηρίζει τις μεταρρυθμίσεις που υπαγορεύει το συμφέρον της χώρας και της παιδείας.

Αντίθετα, ο Κ. Καραμανλής επιλέγει τη μεταρρυθμιστική ρητορεία, που υπαγορεύουν οι επικοινωνιολόγοι. Ο φόβος του πολιτικού κόστους αναστέλλει τον μεταρρυθμιστικό του οίστρο. Οι μεταρρυθμίσεις αναβάλλονται ή αναστέλλονται.

2 Σε θέματα συνταγματικά το ΠΑΣΟΚ σέβεται την ανεξαρτησία της γνώμης κάθε βουλευτή. Το δικαίωμα στη διαφωνία είναι σεβαστό. Ακόμη, σε ζητήματα μείζονος σημασίας, όπως η παιδεία, επιβάλλεται η ευρύτερη δυνατή συναίνεση.

Η διατύπωση του άρθρου 16 οφείλει να είναι το αποτέλεσμα διακομματικής συμφωνίας. Γι' αυτό ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ εκφράζοντας τη θέση του ΠΑΣΟΚ ψηφίζει υπέρ της τροποποίησης του άρθρου 16, αλλά η κοινοβουλευτική ομάδα απέχει, ώστε η τελική διατύπωση να είναι προϊόν διακομματικής συναίνεσης ανεξάρτητα με το ποιο κόμμα θα έχει την πλειοψηφία στην επόμενη Βουλή.

3 Τέλος, για να διασκεδαστούν τυχόν υποψίες ότι η τροποποίηση του άρθρου 16 ανοίγει την κερκόπορτα για να αναγνωρισθούν ως πανεπιστήμια τα σημερινά ιδιωτικά «κολέγια», το ΠΑΣΟΚ να πάρει την πρωτοβουλία να καταθέσει πρόταση Νόμου-Πλαισίου, η οποία να προβλέπει τους όρους και τις προϋποθέσεις για την ίδρυση και λειτουργία μη κρατικών πανεπιστημίων, αλλά και την εποπτεία από την πολιτεία των ιδρυμάτων αυτών: κατοχύρωση της ακαδημαϊκής ελευθερίας, της ελεύθερης επιστημονομικής αναζήτησης και της ελεύθερης διακίνησης ιδεών, σύσταση ανεξάρτητης αρχής αξιολόγησης, χορήγησης αδειών λειτουργίας και έγκριση οργανισμών, τρόπο εγγραφής σπουδαστών, διαδικασία απονομής πτυχίων, προσόντα και σχέση εργασίας του διδακτικού προσωπικού.

*Η κατάργηση του κρατικού μονοπωλίου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και η δυνατότητα λειτουργίας μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών ΑΕΙ και ΤΕΙ, μέσα σε θεσμικό πλαίσιο που θα θεσπίσει η πολιτεία, και η δημιουργία συνθηκών άμιλλας και σύγκρισης ανάμεσα στα ιδρύματα μόνο θετικά υπέρ της δημόσιας εκπαίδευσης των παιδιών του ελληνικού λαού και της κοινωνίας θα λειτουργήσει.

* Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ είναι πρώην υπουργός.